

Szövegfeldolgozásra épülő földrajzóra terve

Menekültek

Készítette: Gál Edina osztatlan földrajztanár szakos hallgató, 2017

A Föld globális problémáinak tárgyalásakor nem lehet szó nélkül elmenni a napjaink társadalmát nagyban érintő menekült kérdés mellett. A gyerekekre nap, mint nap zúdulnak a média különböző csatornáin keresztül a migránsokkal, menekültekkel kapcsolatos tartalmak, melyek kérdéseket vetnek fel a diákokban, esetleg téveszmék alakulhatnak ki bennük. A földrajz tanár egyik kiemelkedő feladata a jelenre ható társadalmi folyamatok tisztába tétele és a menekült kérdés feldolgozása a diákokkal, hogy állampolgári kompetenciáiknak eleget téve felelős döntések meghozatalára legyenek képesek legjobb tudásuk szerint. Ehhez a szövegfeldolgozás módszerét is segítségül hívhatjuk, hiszen a diákok egyik fő tájékozódási pontja az online hírportálok kínálta információk, melyeket felhasználva széles körben lehetőség nyílik a témában való tájékozottság szerzésére. Az alábbi feladatokat egy tanóra keretében, a diákok csoportos munka során oldják meg, ahol a tanár az irányító, facilitátor szerepbe helyezkedve moderálja a csoportok munkáit, segítve a tanulókat a téma alapos körbejárására.

Feladatok

Definíció alkotás – *Olvassátok el figyelmesen az alábbi 3 tanulmány részletet!*

- 1) Dolgozzátok ki a menekült definícióját az alábbi 3 részlet alapján! Milyen főbb különbségeket vesztek észre a szövegek között? Írjatok egy pár mondatos ismertetőt a fogalomról!
- 2) Mely csoportokra bontja a menekülteket a 2. cikk? Milyen szempontokat határoz meg?

1. Nemzetközi Statisztikai Figyelő

A cikk az elején leszögezi, hogy fontos definiálni a menedékkérő és a menekült fogalmát, és mindemellett fontos különbséget is tenni közöttük. Az ENSZ 1951-es menekültügyi egyezménye értelmében a menedékkérő az a személy, aki „faji, vallási okok, nemzeti hovatartozás, illetve meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozás vagy politikai meggyőződés miatti üldözéstől való megalapozott félelemből az állampolgársága szerinti országon kívül tartózkodik, és egy adott országban menedékért folyamodik”. Ezzel szemben a menekült az a személy, akinek a menedékkérése már elfogadásra került.

forrás:

http://epa.oszk.hu/02700/02718/0007/pdf/EPA02718_nsf_2016_03

2. Nemzetbiztonsági Szemle

„A polgárháború borzalmai elől menekülőket érdemes kettő csoportra bontani. Az első csoportot azok a férfiak, nők, és gyermekek alkotják, akik a konfliktussal sújtott országon belül keresnek maguknak biztonságosabbnak ítélt területeket. A kitelepített emberek (internally displaced people – IDP) száma az ENSZ Menekültügyi Ügynökségének adatai szerint Szíriában eléri a 6,5 millió főt. Így, a 2016-os becslések szerint a jelenleg 17,1 millió lakosú Szíriában a lakosság több mint egyharmada kényszerült arra az elmúlt években akár többször is, hogy országon belül mindent maga mögött hagyva meneküljön a fegyveres összecsapásokkal sújtott vidékekről. A polgárháború mélyülése és az egyre nagyobb pusztítások következtében a szíriai állam képtelen gondoskodni saját polgáraitól, mivel a mozgósítható forrásokat a harcok folytatására kellett

fordítani. A Világbank, újabban beszédes adatokat közölt a szíriai gazdaságról. Becslések szerint 75 milliárd dolláros kár keletkezett a fizikai infrastruktúrában, a 2013-ban regisztrált 90%-os infláció 2015-re 30%-ra stabilizálódott, és alsó hangon 180 milliárd dollár külső tőke bevonása kellene ahhoz, hogy a gazdaság elérje a 2011-es szintet. A polgárháborút megelőző időszakban a közszektor dominanciájára épülő távirányításos gazdasági mechanizmus épült ki, és a piacgazdaságot a politikai vezetés mindössze torz formában engedte kibontakozni. Ennek köszönhetően, amikor az államnak a túléléséért kellett küzdeni és növelte a védelmi kiadásait, annak elvonó hatásai nagyon gyorsan átgyűrűztek a közszféra által foglalkoztatott népesség mindennapjaira. Nem

véletlen, hogy mára 13,5 millió ember számára jelent problémát az alapvető élelmiszerek és gyógyszerek beszerzése, 8 így a nélkülözők ellátása nemzetközi

A menekültek második csoportját azok az emberek alkotják, akik Szíria lakhatatlanná vált településeit maguk mögött hagyva más országban kerestek menedéket. Ezeket az embercsoportokat hasonlóképpen két részre lehet tagolni: akik a szomszédos országok valamelyikében, esetleg a közel-keleti és észak-afrikai régió valamely más országában találtak menedékre, illetve akik az Európai Unió felé vették az irányt, ezzel egy sor feszültséget generálva az integráció tagállamai között. Egyiptom, Irak, Jordánia, Libanon, valamint Törökország összesen 4,7 millió ember számára jelenti az ideiglenes otthont.

szervezetekre, az Európai Unióra, vagy éppen a környező országokra hárul.

Ahogy a polgárháború pusztításai kezdetek egyre nagyobb méreteket ölteni, úgy nőtt a menekültek száma a fenti államokban. Míg 2012 decemberében, 203 ezer fő keresett külföldön menedéket, addig 2016 decemberére ez a szám elérte a 4,86 millió.

Forrás: http://epa.oszk.hu/02500/02538/00017/pdf/EPA02538_nemzetbiztonsagi_szemle_2017_01_044-064.pdf

- 3) Figyeljétek meg, hogy vajon a 3. tanulmány részlet milyen álláspontot képvisel a menekült definíciója kapcsán! Mire alapozza?
- 4) Beszéljétek meg csoportokban, hogy van-e ismerősötök, aki dolgozott menekülttáborban? Milyen tapasztalatokról számolt be? Ha nincs, hívjátok segítségül a médiát!
- 5) A szerző felvet egy fontos és nehéz problémát. Vitassátok meg először kis csoportokban, majd beszéljétek róla az egész osztállyal.

3.Hadtudományi Szemle

Alapvető problémát jelent ugyanis eldönteni azt, hogy a főként Ázsiából – a közel-keleti térségből – illetve Afrikából érkező migránsok menekülteknek kell-e tekintenünk vagy sem. A fentiek alapján abban az esetben számítanak menekültnek, amennyiben a taszító tényezők aránya markánsan meghaladják a vonzó tényezők jelentőségét. Az Európába érkező migránsok általában olyan területről érkeznek, ahol a megélhetési körülményeket nehezítő számos körülmény fennáll. Egyes országokban átmeneti vagy elhúzódó polgárháború van (pl.: Szíria), vagy az instabil kormányzat, a korrupció, a gyakori terrortámadások, vallási ellentétek jelentenek veszélyeket (pl.: Irak, Irán, Pakisztán). Mindemellett ott áll Nyugat-Európa, ahol a stabilan növekedő gazdaság, a viszonylagos béke, a vallási és politikai szabadság, a munkalehetőségek, a magasabb életszínvonal, és nem utolsósorban erős egészségügyi illetve szociális rendszer vonzza a bevándorlókat. Hol húzható meg tehát a határ, hogy egy adott migráns elvándorlási szándékában a fenti tényezők közül melyik milyen és mekkora szerepet játszott? Idegenrendészeti őrzött szálláson személyesen tapasztaltam, hogy az akkoriban viszonylag biztonságosnak mondható afrikai országokból (pl.: Marokkó, Tunézia) érkező menedékkérők legtöbbször palesztinoknak vallották magukat, és meghallgatásuk során az erősödő izraeli katonai agresszióra hivatkoztak. Az eljárások során legtöbbször a palesztin zászló színeit sem tudták megnevezni. Hogyan dönthető el, hogy egy adott migráns elvándorlási szándékában a különböző tényezők közül melyik milyen és mekkora szerepet játszik?

http://epa.oszk.hu/02400/02463/00028/pdf/EPA02463_hadtudomanyi_szemle_2015_03_186-192.pdf

A megkérdezettek a menekülés okai között a leggyakrabban – 70 százalékos arányban – az erőszakos konfliktustól, háborútól való félelmet jelölték meg. Ezután az üldöztetés következik 44 százalékos említési aránnyal, majd a rossz személyes életkilátások 39 százalékos, a diszkrimináció 38 százalékos, és a kényszersorozástól való félelem 36 százalékos aránnyal. A megkérdezettek 32 százalékánál szerepel a menekülés okai között a hazájuk gazdasági helyzete.

Arról, hogy miért Németországot választották, a megkérdezettek 73 százaléka említette az emberi jogok tiszteletét, 43 százalék a német oktatási rendszert, és 42 százalék azt, illetve azt is mondta, hogy azért menekült Németországba, mert úgy érzi, hogy ott szívesen látják. Ezután 26, 24, illetve 19 százalékos említési aránnyal a német szociális ellátórendszer, Németország gazdasági helyzete, illetve a németországi menekültügyi eljárás következik. A Németországban menedéket kereső emberek 58 százaléka vett részt legalább 10 éven keresztül valamilyen iskolai vagy szakmai képzésben, míg a teljesen iskolázatlanok aránya 9 százalék. A leggyakoribb a középfokú végzettség 37 százalékos aránnyal, felsőfokú végzettséggel 19 százalék rendelkezik.

A megkérdezettek 73 százaléka azt mondta, hogy rendelkezik munkatapasztalattal – a férfiaknál 81 százalékos, a nők körében 50 százalékos ez az arány –, e csoporton belül 55 százalék beosztotként, 27 százalék önálló vállalkozóként, 13 százalék vezető beosztásban dolgozott, mielőtt elhagyta hazáját.

Forrás:

[http://hvg.hu/itthon/20161115 Fogadjunk hogy ezeket nem tudta a menekultekrol](http://hvg.hu/itthon/20161115_Fogadjunk_hogy_ezeket_nem_tudta_a_menekultekrol)

5. A következő feladatban a menedékkérők motivációit fogjuk vizsgálni!

- Gyűjtsétek ki, majd hasonlítsátok össze a különböző hírportálokban említett okokat, melyhez készítsetek táblázatot!

- Hogyan nyilatkozik a második cikk a menekültek munkavállalási szokásairól az elsőhöz képest?

- Keressetek még adatokat, információkat az interneten arról, hogy milyen okai vannak napjaink migrációs válságának!

Lokál

Mint valamennyi válság esetében, most is vannak strukturális tényezők, és létezik közvetlen kiváltó ok is. A mostani migráció strukturális tényezői között találjuk a Közel-Kelet és Afrika felzárkóztatásának kudarcát, a demográfiai kérdés megoldatlanságát, a vándorlásra hajlamos kulturális hátteret, a modern államiság kialakításának kudarcát, vagy éppen a termelés és megosztás helyett zsákmányolásra épülő erkölcsi gazdaságot. Jelen esetben bukott kultúrákkal, társadalmakkal és államokkal nézünk szembe, amelyek képtelenek a politika, a gazdaság és a tudomány modernizálására. A közelmúltban jelent meg az ENSZ 2016-os arab humán fejlettségi jelentése, és az eredmények nem okoztak meglepetést: 30 százalékos munkanélküliség, a világ terrortámadásainak 45 százalékát arab országok állampolgárai követik el – akik ugyanakkor a világ népességének mindössze 5 százalékát teszik ki – és így tovább. Más kibocsátó országokban, mint Irán vagy Afganisztán hasonló a helyzet.

Iránban a fiatalok munkanélküliségi rátája 25 százalék, míg Afganisztánban 40 százalék. A helyzet a valóságban rosszabb, hiszen a munkával rendelkezők jelentős része az informális gazdaságban dolgozik, drogkereskedők, és így tovább. Mégis, a muszlim országok (köztük Törökország és Irán) hatóságai mégis ösztönzik a demográfiai növekedést, amelyet az iszlám előírásaként állítanak be.

Forrás: <https://www.lokal.hu/2017-01-arabok-kovetik-el-a-terrortamadasok-felet/>

6. Olvassátok el figyelmesen a szöveget, majd válaszoljatok a kérdésekre!

A 2011-ben kirobbant szíriai polgárháború több millió embert kényszerített arra, hogy otthonát maga mögött hagyva Szírián belül a biztonságosnak ítélt országrészekbe költözzön, vagy éppenséggel a környező államok valamelyikében leljen menedékre. A menekültválság ugyanakkor nem állt meg a Közel-Keleten, hanem korábban soha nem látott méretű tömegek indultak el az Európai Unió fejlettebb országai irányába is. A több százezer, bizonyos országok esetében pedig millió feletti menekültek új megvilágításba helyezték a határvédelmet, a migrációs politikát, valamint a menedékkérelmek elbírálásának gyakorlatát. A Szíriát környező országok, de akár Görögország, Szerbia, Macedónia rendszerszinten segítette a menekültek továbbutaztatását vagy hunyt szemet a jogszabályok betartása felett, hogy a menedékkérelmek első benyújtása ne a területükön történjen meg, így a jövőben másra háruljon a menekültek ellátása. A nemzetközi szervezetek, illetve jelentősebb NGO-k folyamatosan igyekeztek, illetve igyekeznek mind a mai napig megakadályozni egy humanitárius katasztrófát, valamint megismertetni a menekültekkel a jogi lehetőségeket. Utóbbi kiváltképpen az embercsempészet és szervezetbővítés visszaszorítása szempontjából hasznos, ugyanis azok az egyének vagy családok, akik rendelkeztek némi vagyonnal, inkább fordultak segítségért különböző bűnszervezetekhez, semmint a cél,- és tranzit országok hatóságaihoz. A kontroll nélküli migráció, a szervezetbővítés jelenléte, valamint az esetleges radikális személyek, volt katonák beszivárgása harmadik országokba biztonsági kérdéseket vetetettek fel a fogadó országokban, amely a korábbi években alkalmazott biztonságpolitika átértékelését eredményezte. A migrációt sokáig nem is tekintették biztonsági kockázatnak, sokkal inkább demográfiai kulturális szempontból értékelték a döntéshozók. 2005-ben az Európai Unió Tanácsa „globális megközelítésben” tekintett a migrációra, amely szélesebb (közel-keleti és észak-afrikai régiók) és tágabb (latin-amerikai, karibi, ázsiai régiók) földrajzi kontextusban helyezte kilátásba a multilaterális együttműködést harmadik államokkal és regionális szervezetekkel. Az elmélet az Arab tavasz után ott bukott meg, hogy Líbiában megszűnt a központi kormányzat, míg a szíriai központi kormányzatot az Európai Unió nem tekinti tárgyalófélnek. Ennélfogva, több menekülteket kibocsátó országban nincs kivel egyeztetni, intézkedéseket foganatosítani, tehát a nemzetközi jog betartása mellett sok esetben már az államhatároknál, illetve a cél,- és tranzit országok területein kell megoldást találni a válságra.

A 2016-os évben világszinten 65,3 millió ember kényszerült elhagyni az otthonát, amely 39%-át az észak-afrikai és közel-keleti régióhoz tartozó emberek jelentették. Mivel a világ számos pontján ütik fel fejüket fegyveres konfliktusok, válságok, jelennek meg militáns szervezetek vagy válik élehetlenné a környezet, napi szinten több mint 33 ezer férfi, nő és

gyermek kénytelen elhagyni otthonát, így ideiglenesen, rosszabb esetben véglegesen máshol, gyakran nincstelenül kell folytatnia az életét. Az ENSZ szakosított szerve a 65,3 millió ember közül 21,3 millió fő menekültről tud, akik meghatározó része Szíriából (4,9 millió), Afganisztánból (2,7 millió), valamint Szomáliából (1,1 millió) nézett új befogadó ország után. A menekültekről szóló 1951-ben elfogadott Genfi Egyezményt, valamint az 1967. évi Jegyzőkönyvet aláíró államoknak a menekülteket, azaz jelen pillanatban a 21,3 millió embert az Egyezményben részes országoknak kötelessége befogadni. Látni kell azonban azt is, hogy a befogadás nem mentes a kihívásoktól, az alábbiakban a potenciális biztonsági kockázatok kerülnek röviden megemlítésre. A védelemre szorulóknak között beszivároghatnak köztörvényes bűnözők, radikális, illetve terrorista szervezetek szimpatizánsai, tagjai: ez a veszély kiváltképpen az Európai Unió tagállamait érinti, és bizonyosodott be több esetben az Iszlám Állam és egyéb militáns szervezetek esetében. Ugyanakkor, mint Jordániánál is látható volt, a vallási fanatikusok és radikálisok gyakran nem kímélik az előlük menekülő civileket vagy a szomszédos államokat sem. Az észak-afrikai és közel-keleti régió államainak sem erőforrásaik, sem pedig információs rendszereik nincsenek a kockázatos személyek kiszűrésére, ráadásul az olyan polgárháborús államokban, mint Líbia, Szíria, vagy éppen Jemen egyenesen több százezer emberről kellene adatokat beszerezni, ami még fejlett országok számára is lehetetlen lenne. A menekültek ellátása jelentős terhet ró az egyes befogadó államokra, hiszen az ENSZ, Vöröskereszt, és további humanitárius szervezetek nem képesek milliók számára finanszírozni a mindennapi megélhetést és az alapvető életfeltételeket. Mint ahogy a polgárháborús Szíriának vagy Líbiának jelentősen át kell csoportosítani költségvetési forrásokat a védelmi kiadásokra, úgy a befogadó országoknak a harcok elől menekülők számára is dollármilliókat kell előteremteni. A fenti pontból levezethetők olyan származékos biztonsági kihívások, mint politikai, társadalmi és etnikai feszültségek súlyosbodása. Libanon esetében a jelentős részben szunnita szír menekültek okoznak fejtörést a keresztény és síita csoportok számára, ugyanis számukra radikálisan megváltozhat az ország demográfiai/politikai lenyomata, és gyors térvesztést szenvednének el, amennyiben a menekültek bevonásra kerülnének a politikai rendszerbe. Egyre több libanoni politikus ezért azt hangoztatja, hogy a menekülteknek vissza kell térniük Szíria biztonságosnak ítélt területeire, mivel sem a politikai rendszerbe, sem a munkaerő-piacra nem szeretnék integrálni őket. A politikusok harcos kiállása, valamint a gazdasági ellehetetlenítés következtében a menekültek bár biztonságban és viszonylagos szabadságjogokkal rendelkezve, de páriaként élhetnek Libanonban. A szegregálódás és szegénység pedig melegágya lehet a radikális eszmék terjedésének, a bűnözésnek (megszaporodott a drogcsempészek és fogyasztók száma), és ez a befogadó társadalom rosszallását, majd pedig ellenszenvét válthatja ki. Napjainkban folyamatosan növekszik azon országok száma, amely egyes területein, rosszabb esetben teljes területén a normális élet elképzelhetetlen. Olyan, több évtizedes konfliktusokkal sújtott országok köréhez csatlakozott Szíria és Líbia, mint Szomália, a kettészakadt Szudán, Irak, vagy éppen Afganisztán. Ezen országok

gyakran erőteljes külföldi behatással és nemzetközi szervezetek kitartó munkájával sem képesek kilábalni az adott válságból vagy konfliktusból, és jelen eszközökkel-pénzügyi lehetőségekkel nem is mutatkozik rá megoldás.

- 1) Mely országok a fő befogadó államok?
 - 2) Miért fontos tájékoztatni a menekülteket jogaikról és kötelességeikről?
 - 3) Mit jelent az NGO? Nézzetek utána az interneten!
 - 4) Mit ért a szöveg az alatt, hogy „globális megközelítésben” szükséges tárgyalni a migrációt?
 - 5) Miért a cél országok kell megoldják a válságot?
 - 6) Milyen kihívásokat említ a szöveg, mellyel a befogadó országoknak meg kell küzdeniük? Sorolj fel négyet címszavakban!
 - 7) Milyen tényező jelent súlyos problémát Libanon esetében? Milyen következményekhez vezethet?
-

+ Feladat:

7. Készítsetek csoportonként gondolattérképet a feldolgozott cikkek és a gyűjtött információitok alapján a menekült kérdésről plakátszerűen az óra végén, vagy házi feladatként!

Mutassátok be a térbeli és időbeli jellemzőket, a főbb kiváltó okokat, jelenjenek meg következmények, a fogadó országokról is írjatok benne!

- 8) Milyen természetföldrajzi és történelmi sajátosságok jellemzik a menekülteket kibocsátó államokat? Gyűjtsetek jellemzőket éghajlatra, domborzatra, mezőgazdaságra, etnikai megoszlásra, stb. jellemzőket a szöveg és az internet segítségével!